

Ευρωπαϊκός Στρατός: Εφικτή πραγματικότητα ή ηθελημένη αυταπάτη; Τα χαρακτηριστικά του

Οι τελευταίες εξελίξεις με την αιφνιδιαστική συμφωνία ΑΥΚΥΣ αλλά κυρίως τα γεγονότα στο Αφγανιστάν αναζωπύρωσαν τις μονίμως υπέρπουσες συζητήσεις για τον πιθανολογούμενο Ευρωπαϊκό Στρατό. Η ηγεσία της ΕΕ μίλησε για μια δύναμη 5000 στρατιωτών που θα προτείνει να δημιουργηθεί (δηλαδή ουσιαστικά μια Ταξιαρχία), ενώ σε άλλες συζητήσεις επανεμφανίστηκε ο «Πρωταρχικός Στόχος» του Ελσίνκι του 1999 με τις 50-60.000 στρατιώτες του. Υπάρχει όμως Ευρωπαϊκός Στρατός; Είναι η δημιουργία μιας αξιόπιστης δύναμης μέσα στις προθέσεις και τις δυνατότητες της ΕΕ ή η προσπάθεια θα καταλήξει άδοξα χωρίς αποτέλεσμα;

Ας δούμε αρχικά τι ήδη υπάρχει στην ΕΕ και στη συνέχεια τι μπορεί να δημιουργηθεί. Κατ' αρχήν, τα τρία κύρια στρατιωτικά όργανα της ΕΕ: Η Στρατιωτική Επιτροπή της ΕΕ (ΕΥΜΚ), το Στρατιωτικό Επιτελείο της ΕΕ (ΕΥΜΣ) (στρατηγικού επιπέδου) και ο Φορέας Στρατιωτικού Σχεδιασμού και Υλοποίησης (ΜΡΚΚ) (ένα Επιχειρησιακό Στρατηγείο για τον έλεγχο αρχικά των Εκπαιδευτικών Αποστολών και αργότερα των Επιχειρήσεων της ΕΕ, το οποίο και θα αποτελεί το Επιχειρησιακό Στρατηγείο του πιθανού Ευρωπαϊκού Στρατού) ενώ υφίστανται και επίσης και τα «εν υπνώσει» πέντε Στρατηγεία Επιχειρησιακού/Στρατηγικού Επιπέδου στην Γαλλία, Ισπανία, Ιταλία, Ελλάδα και Γερμανία για τον έλεγχο των Επιχειρήσεων της ΕΕ, όταν και αν απαιτείται.

Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό δεν υπάρχει πουθενά πρόβλεψη για ένα κανονικό Ευρωστρατό. Οι τρεις Επιχειρήσεις (Βοσνία, Κέρας της Αφρικής και Κεντρική Μεσόγειος και οι τέσσερις Εκπαιδευτικές Αποστολές (Σομαλία, Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, Μάλι και Μοζαμβίκη) όπως και οι προηγούμενες Επιχειρήσεις της ΕΕ που ολοκληρώθηκαν, συγκροτούνται ad hoc για ένα συγκεκριμένο σκοπό και η οργάνωση και οι δυνάμεις τους επιστρέφουν στις χώρες τους όταν ολοκληρωθεί η αποστολή τους. Το ίδιο ισχύει και για το σύστημα των πολυεθνικών Battlegroups (Συγκροτημάτων Μάχης) (Επιτελείο Ταξιαρχίας με ένα Τάγμα Πεζικού και την απαραίτητη υποστήριξη, συνολικής δυνάμεως 1.500 στρατιωτών) που δημιουργήθηκε από το 2007 για να απεικονίσει (χωρίς επιτυχία μέχρι σήμερα) τις Ευρωπαϊκές Δυνάμεις Αμέσου Αντιδράσεως. Η Ελλάδα παρέχει σαν Συγκρότημα Μάχης κάθε δυο χρόνια την 71 Α/Μ Ταξιαρχία. Τα Συγκροτήματα Μάχης δεν έχουν αναπτυχθεί ποτέ κυρίως λόγω έλλειψης πολιτικής βούλησης αλλά και διάθεσης των κ-μ που περιέχουν τις δυνάμεις, να επωμισθούν το υψηλό πολιτικό-οικονομικό κόστος της ανάπτυξης τους.

Σε ένα non-paper νωρίτερα φέτος, 14 κράτη μέλη (συμπεριλαμβανομένης της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Ιταλίας και της Ισπανίας) προχώρησαν σε μια συγκεκριμένη πρόταση. Υποστήριξαν μια «Δύναμη Πρώτης Εισόδου» 5.000 ατόμων, που θα οργανωθεί γύρω από μια ταξιαρχία του Στρατού ξηράς ενισχυμένο με αεροπορικά και ναυτικά στοιχεία.

Η ικανότητα αποστολή μιας Ταξιαρχίας σε σύντομο χρονικό διάστημα θα παρείχε πράγματι στην ΕΕ ένα ευρύτερο φάσμα επιλογών. Αυτή όμως είναι η «ονομαστική τιμή». Δεν επαρκεί. Ο μεγάλος κίνδυνος, είναι ότι τα κ-μ, ως συνήθως, θα ερμηνεύσουν ακόμη και αυτή την πρόταση με μινιμαλιστικό τρόπο, δηλαδή σαν πρόσκληση για τη δημιουργία μιας μόνο ενιαίας πολυεθνικής ταξιαρχίας για τις επιχειρήσεις της ΕΕ. Αυτό, μπορεί να παρέχει πολιτικό άλλοθι και να χαιρετισθεί σαν επιτυχία αλλά δυστυχώς θα ήταν πολύ λίγο για τους παρακάτω λόγους:

- Τα κ-μ διαθέτουν μεγάλο αριθμό Ταξιαρχιών, κάποιες από τις οποίες πρέπει να διατεθούν αυτούσιες για τον Ευρωστρατό.
- Μια μεμονωμένη ταξιαρχία μπορεί προφανώς να αντιμετωπίσει μια κρίση, η ΕΕ θα πρέπει να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει ταυτόχρονα περισσότερες από μια στην περιφέρεια της. Η Ταξιαρχία δεν διασπάται.
- Ταξιαρχίες υπάρχουν πολλών ειδών. Μια οποιαδήποτε ταξιαρχία δεν θα είναι ποτέ κατάλληλη για να αναπτυχθεί σε όλα τα θέατρα, εναντίον όλων των πιθανών αντιπάλων. Απαιτείται μια ποικιλία ταξιαρχιών, διαφορετικής σύνθεσης, οργάνωσης και εκπαίδευσης.
- Απαιτείται κάτι περισσότερο από μια «Δύναμη Πρώτης Εισόδου», για τον απλό λόγο ότι θα πρέπει να παρέχονται επίσης «Ακολουθούσες Δυνάμεις» (follow on forces), δηλαδή δυνάμεις αντικαταστάσεως από τα κ-μ της ΕΕ για τη συνέχιση της επιχείρησης, διότι μια Ταξιαρχία μπορεί να αναπτυχθεί κατά τα διεθνώς ισχύοντα μόνο για 4-6 μήνες τη φορά και το προσωπικό της Ταξιαρχίας δεν μπορεί να μένει σε πραγματική ετοιμότητα ή σε ανάπτυξη για το υπόλοιπο της ζωής του. Συνεπώς η ανάπτυξη μιας Ταξιαρχίας για όσο χρόνο απαιτείται για την ολοκλήρωση της αποστολής, απαιτεί την ύπαρξη τουλάχιστον άλλων δυο επιπλέον Ταξιαρχιών (τρεις Ταξιαρχίες σύνολο) για την ίδια αποστολή, όπου η μια θα εκπαιδεύεται για να αναπτυχθεί, η δεύτερη θα είναι ανεπτυγμένη και η τρίτη έχοντας επιστρέψει θα ανασυγκροτείται και θα αναπαύεται. Και ο κύκλος στη συνέχεια επαναλαμβάνεται.

Αυτό που είναι απαραίτητο, επομένως, είναι ένα πολυεθνικό Σώμα Στρατού, που να περιλαμβάνει αριθμό εθνικών Ταξιαρχιών (συνήθως πολλαπλάσιο του τρία), που θα αποτελέσουν τα βασικά δομικά στοιχεία αυτής της πολυεθνικής δύναμης. Οι εθνικές ταξιαρχίες δεν πρέπει να εναλλάσσονται. Πρέπει να διατεθούν μόνιμα στο πολυεθνικό Σώμα και να συμμετέχουν σε ετήσιες πολυεθνικές ασκήσεις. Η συχνή δικαιολογία των χωρών ότι εναλλάσσουν τις διαθέσιμες δυνάμεις τους για να εκπαιδευτούν όλες, είναι απλά καταστροφική. Χάνεται η εκπαίδευση και η εμπειρία και πάνε χαμένα τα εκατομμύρια ευρώ που δίνονται στην εκπαίδευση και την τυποποίηση. Αυτό συμβαίνει δυστυχώς σήμερα με τα Συγκροτήματα Μάχης όπου συνήθως (όχι στην Ελλάδα) με το πέρας της αναμονής διαλύονται και έτσι χάνεται και η εμπειρία αλλά και η εκπαίδευση. Συνεπώς, η νεόκοπη πρόταση του τμήματος των 5.000 ατόμων είναι ελλιπής και προφανώς στηρίζεται σε πολιτικές εμπνεύσεις ή σκοπιμότητες

χωρίς να ληφθούν υπόψη οι απόψεις των στρατιωτικών συμβούλων. Όπως αναφέρθηκε, αποτελούν «ονομαστική τιμή». Απαιτούνται πολύ περισσότεροι από 5000 στρατιώτες για τον Ευρωστρατό.

Ίσως ακουστεί περίεργο, αλλά το πρότυπο για ένα τέτοιο σχήμα υπάρχει ήδη και είναι άγνωστο γιατί η ηγεσία της ΕΕ δεν αναφέρεται σε αυτό. Περιλαμβάνεται σαν ένα από τα προγράμματα της Μόνιμης Διαρθρωμένης Συνεργασίας (PESCO) με την επωνυμία CROC (Crisis Response Operational Core) για την αντιμετώπιση κρίσεων στην ΕΕ και είναι υπό την ηγεσία της ίδιας της Γερμανίας. Προς το παρόν, έχουν δεσμευτεί να μετάσχουν εκτός από την Γερμανία, η Κύπρος, η Γαλλία, η Ελλάδα, η Ιταλία και η Ισπανία, ενώ παρατηρητές είναι το Βέλγιο, η Τσεχία, η Ρουμανία και η Σλοβενία. Αναμφίβολα, θα μπορούσαν να συμμετάσχουν και θα μετάσχουν περισσότερα κ-μ. Το πιο σημαντικό είναι ότι η Γερμανία και τα κ-μ πρέπει να αναπτύξουν το CROC σε μια πραγματική δύναμη Σώματος Στρατού, στο οποίο θα δοθούν υπό διοίκηση συγκεκριμένες μόνιμες εθνικές ταξιαρχίες, όσες κρίνονται απαραίτητες και όσες διατίθενται από τα κ-μ, τουλάχιστον όμως τρεις.

Το CROC θα μπορούσε σχεδιασμένο κατ' αυτόν τον τρόπο να ήταν ένας νέος και ρεαλιστικός τρόπος δημιουργίας επιπέλους ενός Ευρωστρατού αλλά και επίτευξης του «Πρωταρχικού Στόχου» στον οποίο πολύ πρόσφατα αναφέρθηκε ο Υπάτος Εκπρόσωπος Borrell και ο οποίος παρόλες τις επιφυλάξεις και τροποποιήσεις, παραμένει το τελικό επίσημο επίπεδο φιλοδοξίας της ΕΕ. Οι Ευρωπαίοι μπορούν να τον υλοποιήσουν γιατί αθροιστικά διαθέτουν πολύ μεγάλες ένοπλες δυνάμεις και ξοδεύουν για την άμυνα το ποσό των 200 δις ευρώ, δεύτεροι μόνο μετά τις ΗΠΑ. Τα γεγονότα στο Αφγανιστάν και η πρόσφατη συμφωνία των ΗΠΑ στον Ειρηνικό έφεραν τον «Πρωταρχικό Στόχο» πάλι στην επιφάνεια, γιατί αποτελεί το ελάχιστο απαιτούμενο επίπεδο φιλοδοξίας σε ένα στρατηγικό περιβάλλον που προβλέπει σχεδόν μόνιμη αστάθεια στην περιφέρεια της Ευρώπης, ενώ οι ΗΠΑ εστιάζουν όλο και περισσότερο στην Ασία. Οι Ευρωπαίοι θα χρειαστούν στρατιωτικές δυνάμεις για να προστατεύσουν τους πολίτες τους (η συλλογική άμυνα της Ευρώπης και η συνεργατική της ασφάλεια είναι αρμοδιότητες και αποστολές του NATO), να διαφυλάξουν τον ευρωπαϊκό τρόπο ζωής, να στηρίξουν τη διπλωματία τους και να αναλάβουν τη διαχείριση και σταθεροποίηση κρίσεων εκτός των συνόρων της Ευρώπης. Αυτός θα είναι ο πιθανολογούμενος Ευρωστρατός.

Είναι σίγουρο ότι τα ανατολικά κ-μ (Βαλτικές χώρες, Πολωνία, κ.α.) που συνορεύουν ή γεινιάζουν με τη Ρωσία, και ενδεχομένως και η Γερμανία, η Δανία, ή η Ολλανδία, για τους δικούς της η κάθε μια λόγους θα έχουν σοβαρές αντιρρήσεις, φοβούμενες ότι θα μειωθούν έτσι οι δυνατότητες του NATO. Στην πραγματικότητα όμως, αυτό το Σώμα, όπως και οποιαδήποτε άλλη στρατιωτική δύναμη της ΕΕ θα μπορούσε να ενταχθεί υπό προϋποθέσεις και μόνο σε περίπτωση κηρύξεως του άρθρου 5 στη δύναμη Ταχείας Αντιδράσεως του NATO ως ένα από τα Σώματα Στρατού που προβλέπει ο αμυντικός σχεδιασμός του NATO. Τα κ-μ που δεν ανήκουν στο NATO και δεν επιθυμούν μπορούν να αποσύρουν αυτόματα τις δυνάμεις τους. Έτσι, το CROC της ΕΕ, δηλαδή ο Ευρωστρατός, θα γίνει ένας τρόπος (ίσως ο μόνος τρόπος) για την επίτευξη

παράλληλα και των στόχων του NATO εφόσον η ΕΕ συμφωνεί, (21 κ-μ είναι κοινά), αντί για ένα εμπόδιο στο NATO όπως ο Γενικός Γραμματέας του NATO και κάποια κ-μ συχνά ισχυρίζονται.

Στρατηγός Μιχαήλ Δημητρίου Κωσταράκος
Επίτιμος Αρχηγός ΓΕΕΘΑ
π. Πρόεδρος της Στρατιωτικής Επιτροπής της ΕΕ